

BESKRIFNING OM EN RUNSTEN
VID DROTTHINGHOLM,
SOM KAN TJÄNA TILL UPPLYSNING I
LOVÖISKA HISTORIEN.

På.

Den. Dyre.

FREDRIKS.

Dag.

Den. 18. Juli. a. 1751.

År. Inför.

Hans Kongl. Maj:ts.

Min. Allernådigste. Herres.

ADOLF. FREDRIKS.

Sveriges. Götes.

och. Vendes. etc.

Konungs.

Fötter.

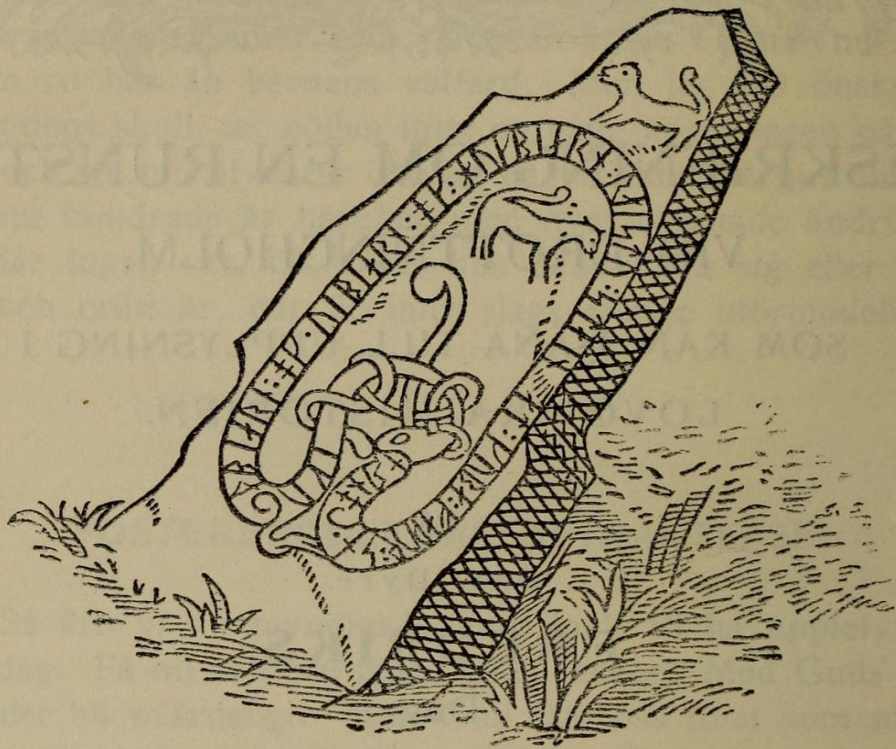
Detta. Historiska. Arbete. I. Under-

dånighet. Nedlagdt.

Af.

OLAVO. BJÖRNERO.

Antiquario. Lovöensi.

FÖRETAL.

Den tid, då världen än var klen,
uppreste hon en vördig sten,
den ännu vackra runor pryda.
Jag såg den nyss: Ett GUDA-PAR,
hvaraf vår tid all sällhet har,
befalld mig dess skrift uttyda.
Jag känner Oden och hans fru,
de gamla kämpespjut och glafvar,
jag vördar dem i deras grafvar;
men, Gudi lof, jag lefver nu!

Dock bör jag ej underlåta att lyda så nådig befallning och lämna om detta uråldriga minnesmärke all möjlig efterrättelse.

Den runsten jag nu ärnar beskrifva är fyra alnar hög och vid sex till sju kvarter bred. Han står vid ladugården på Drottningholm och har nästan detta anseende.

Runorna, sedan man öfversatt dem på vårt nu brukliga språk, äro af detta innehåll:

IGELBJÖRN. OCH. VIBJÖRN. OCH. HUGBJÖRN.
RESTE. STENEN. ÅT. GUBA. SIN. FADER... ONR.

För en ordnings skull menar jag vara tjänligt att dela denna förklaring i tvenne flockar:

den förra *kritisk*,
den andra *historisk*.

I den förra lyser en djupsinnig akademisk lärdom, tjänlig att uppodla unga ämnen till purpur och harnesk, till kyrka och hushållning.

I den senare finns mycken styrka för de bergfasta hufvuden, som icke låta förleda sig till minsta ändring i vår historia, af fruktan att det torde rubba våra förfäders urgamla heder.

*

FÖRSTA FLOCKEN

ELLER

DEN KRITISKA.

Igelbjörn: ett människonamn af vilddjur: den faseliga igelkotten och den grymma björnen, som skall äga tolfmanna-

styrka med förstånd som en tolfman. Björn kallas den, som är faseligen stark, tjock och fet, jämväl den, som ej frågar efter snygghet i kläder eller seder. Köksbjörn vill säga så mycket som en kökspiga i sin ämbetsifver. Men så är ock Björn en vacker stjärnställning på himmelen: Ursa Major, Ursa Minor (vid. Glob. Cœlest. in Biblioth. Reg. Drottningholm). När man nu lägger Igel och Björn tillsammans, finner man handgripeligen, att Igel, ett djur med hvassa spjut och taggar, betydte en tropp fotfolk med pikar, liksom de romares sköldpadda (Testudo) var en tropp med sköldarna öfver hufvudena, och att Igelbjörn således var en general af infanteriet samt äfven en prins; ty Björn har ofta i Sverige varit ett konunganamn (vid. Björners Kämpadater etc.).

Och: ett monosyllabum att sammanbinda och åtskilja orden. Det sammanbinder till exempel, när en man säger till sin hustru: du och jag. Det åtskiljer orden, att göra dem klara, till exempel: far och mor; eljest skulle det heta farmor, hvilket vore en beklagelig olikhet i meningen.

Vibjörn: sammansatt af Vi (lat. nos, gall. nous, germ. wir etc.) och Björn, ett namn, så att denne kallat sig Vi-Björn, liksom Vi Gustaf, Vi Karl med Guds Nåde, och syns därför klarligen, att han varit en konung.

Hugbjörn: en huggande björn, liksom huggsvärd, huggjärn etc. Att hugga sig igenom var ett brukeligt ord bland konung Karl den XII:s drabanter. Däraf sluter jag med säkerhet, att prins Hugbjörn varit kaptenlöjtnant för drabanterna. När nu konung Vibjörn gått i fält, har hans broder Hugbjörn tågat förut med livvakten eller ock anfört hela rytteriet, liksom prins Igelbjörn hela fotfolket. Då man rätt förstår gamla handlingar, huru kan man då icke upplysa världen med oskattbara kunskaper!

Reste stenen: det är, de uppreste detta äreminne, att det ej låg på sned, som det nu gör eller framdeles mer

ärnar göra, så framt ej en nådig hand behagar låta ställa det åter på fötter. Af resa, upphöja, kommer det ordet rese, jätte, ett slags faseligen stort folk och bergsboar, som fordom mycket uppehållit sig här i nordlanden. Sådana hafva funnits till femton alnars längd, som många våra vittra häfdatecknare intyga. De hafva ätit en sju års gammal oxen i målet, och deras grötfat hafva varit som våra största slupar; när de snarkat i sin sömn, har folket i bygden däromkring trott, att åskan gått; förmodeligen finnas ännu många sådana i våra berg. Jag kan ej annat än le, då jag hörer vissa djärfva nyläringar tvifla, om en sådan nation nånsin varit till. Det skulle ej kosta mig många penndrag att alldeles krossa sådana ignoranter och skadeliga fritänkare. Eljest är resa detsamma som fara från en ort till en annan, till exempel: det kostar på en gång att resa från Drottningholm.

Stenen: det är, att detta stycke var verkligen en sten den tiden det uthöggs, långt före syndafloden, och icke någon annan materia, som sedan blifvit sten. Det, som vid skapelsen var sten, det är sten ännu och undergår aldrig förändring; det, som då var träd, är det ännu; det, som då var lera, är det ännu, likaså är det med jord och vatten: de nya satserna om petrifikationer, korruptioner, cirkulationer, växters, vattens och jords ändringar kunna just förarga en god kristen och förmörka vår gamla, klara och ärofulla historia. Eljest är Sten ett människonamn, hvaraf grekerna tagit Petrus, så att Sankt Per bör verkligen heta Sankt Sten.

Åt: är nästan detsamma som till. Åt mig, säger man, då man åstundar något godt; bland många förvirrade säger man: den ene vill åt höger, den andre åt vänster. Detta ord måste noga skiljas från ett annat åt, som i infinitiven kallas äta, lat. edere, manducare: jag åt, du åt, han åt etc.: han åt upp i fjor det han skulle lefvat på i år.

Guba eller *Kuba*: här är en olika läsning af de lärde, emedan runan g och k skrifves lika. Jag skulle väl vara

hågad att förklara mig för det senare, emedan det tycks betyda en mara, ett spöke, en trollande, som öfverfaller många goda själar i deras söta sömn, helst när de vändt sina skor införe då de lagt sig, och vill alldeles kväfva dem, flätande en lock i deras hår, som kallas mar-tof; denna kan aldrig uppvecklas, om icke en torsdagsmorgon vid solens uppgång på en korsväg, ej långt från en kyrkogård. Af detta kuba hafva de romare fått det ordet incubus eller mara; ty man måtte veta, alla folkslag fått sina språk af götiskan, som Noak och hans söner talat. Således kunde dessa herrar Björnar hafva upprest stenen åt Mara — som varit deras fader onder, det är: som kväft deras fader, sedan han lefvat öfver tu eller trehundra år — icke af glädje öfver ett rikt arf, ty sådant kan man ej förmoda af slika hjältar, utan af bitterhet mot Mara, att göra hennes grymhet odödelig och varna andra fromma personer, att de rätt sätta sina skor eller tofflor från sig, då de gå till sängs. Men med allt detta nödgas jag gå till förra meningen och läsa det för Guba, som betyder gubbe, hvilket ej allenast varit ett namn liksom fader, broder, son etc., utan ett tecken att han var äldre än sönerna. Ingenting är då naturligare, än att barnen till gubbens åminnelse uppreste en sten.

Sin: lat. suus, sua, suum. Ett adjektiv, som aldrig kan stå allena och betyda något, till exempel: en fröken bannade sin. Då vet man ju icke hvad. Men om man lägger därtill: sin bror eller vän, då är saken tydelig. Stundom kan dock sin stå allena, när man gissar meningen, till exempel: hvar tar sin, så tar jag min.

Fader: lat. pater, gall. père, germ. Vater. Ett ord, som brukas i anseende till något barn, ty eljest är ingen fader; det är icke görligt, om icke en påfve, en ärkebiskop eller annan prelat, till exempel: heligaste fader, högvördigste fader etc. etc. En beskedlig kapellan lyfter på sin kalott, hvar gång han hörers nämnas högvördige fadren. Ingen

kan undra på sådant, utan de, som äro pusiones & idiotæ in historia ecclesiastica aut puri atheistæ, för hvilka man bör slå tusende kors för sig; de äro icke värda, att jag dem förlägger.

Det följande ordet, *Onr* eller *Ondr*, är från de andra något åtskildt med ett streck och därtill oläseligt, så att man ej med godt samvete kan tillägga gubben att hafva varit onder. Nil nisi bene de mortuis loquendum; det är: man bör om de döda ej annat tala än godt. Han kunde haft sina fel, stackars herre, han som andra, besynnerligen om han i ålderdomen fått en sup för mycket; men att utropa honom för onder på sin grafsten, det skulle icke den hårdaste frökens hjärta kunna tåla efter den olyckeligaste älskare, fastän hon själf varit orsaken till hans död, mycket mindre tre söner efter sin herr fader. Likare är, att runristaren hetat *Onr* eller *Onar*. Eller ock kanhända man borde läsa *hondr*, hund eller hundar, emedan två hundar på stenen finnas uthuggna, och således, att sönerna uppsatt stenen åt gubbens, sin faders, hundar, som utan tvifvel varit oförlikliga, så att ingen varg lär i deras tid dristat sig på Lovölandet. Hvarföre skulle icke dessa hundar i gamla dagar så väl kunnat förtjäna en stod, som en kung Östen Illråda i Norge satte en racka till att regera öfver ett helt härad (vid. Sturlesons Heims-Kringla etc.)? Dock, vare med allt detta, huru det vill, så kan dock ingen neka gubben att hafva varit en väldig jägare, efter hundarna tagit plats i hans äreminne.

*

ANDRA FLOCKEN

ELLER

DEN HISTORISKA.

Förberedelse.

Sedan vi nu i detta lärda verk funnit stenens innehåll och namnens uttydning, återstår oss att med lika visshet meddela världen de personers historia, som däruti nämnas. Många upplysta hjärnor i vårt kära fädernesland tycka sig hafva gjort ganska mycket, då de begynt Svearikes historia tvåtusende tvåhundra år före Kristi födelse, som är hela etthundra femtio år efter syndafloden (vid. Göranssons Sv. och Göt. Hist. etc.); men jag hoppas kunna visa dem något starkare i samma smak och genom detta Lovö-monument nämna konungar, som regerat i Sverige före syndafloden. Slutsatsen är ovedersägelig. Att Vibjörn varit konung, kan ingen tvifla; ty hvem skrifver sig Vi i singularis utan konungar? Nu finns ingen Björn bland Sveriges drottare efter floden, hvars tvenne bröder hetat Björn; ty är klart, att han måtte regerat före floden. Än ett skäl: hans fader kallades rätt och slätt Gubbe, det aldrig någon sådan hög person händt alltsedan människosläktet dränktes; ergo lefde han förut. Han var ovedersägeligen en väldig jägare liksom Nimrod, åtminstone en öfverdrott, emedan han regerat på Lovön, ett gammalt konungasäte. Vidare: stenen ligger kullslagen; hvem kan hafva gjort det utan syndafloden? Berg och stenar äro ju nu i det skick de voro före Noaks tid? Vissa nya kätterska satser vilja inbilla oss, att de kunnat undergå någon senare förändring; men jag hoppas, att mina nådiga och dygdälskande läsare icke lämna dem insteg i deras hjärtan. Ännu ett bevis: på stenen finns ingen Tors-hammare eller korsmärke, som eljest pryder alla stenar efter

floden. Ergo ser man, att denna uthöggs innan Tor kom hit in i vårt Manheim, hvilket skedde medan Noak ännu lefde, i följe med Magog Jafetsson eller kort därefter.

Således finna vi ögonskenligen detta genealogiska schema i Sverige före syndafloden :

Gubbe Madursson		
regerade år 1550 efter världens skapelse.		
Hans gemål: Gumma .		
Prins Igelbjörn . General af infant. a. m. 1620.	Kung Vibjörn . a. m. 1620. Gem. Grimma .	Prins Hugbjörn . Kap. löjtn. af drab. a. m. 1620.

Alla deras barn drunknade i syndafloden.

1 kapitlet.

Som icke är särdeles roligt.

Konung Gubbe regerade på Lovön redan i Noaks barn-
dom och var släkt med hans föräldrar, dem han kallade
kusiner i sina bref. Med sin gemål, Gumma, hade han tre
söner, dem han ej ville gifva namn, förrän de gjort någon
berömlig gärning, hvarefter de kunde kallas. Knappt voro
de tolf, tretton och fjorton år, förrän de blefvo angripna af en
stor hop björnar, dem de alla öfvervunno; ty fick hvardera det
namnet Björn. Men man kunde ännu ej skilja dem på annat
än deras växt, så att de hette Stora Björn, Mellan Björn
och Lilla Björn. När deras fader besinnade, i hvad farlighet
de nu varit, förskref han sig af de största engelska doggar
och andra jakthundar, som ej allenast höllo Lovön fri från
vilddjur i hans lifstid, utan ock gjorde honom till den störste
jägare i Norden. Därpå afsomnade han och hundarna med;
ty en favorit trifs icke gärna efter sin herre. Men innan
han dog, lät han sina söner kasta lott om Lovöiska kronan,
och lotten föll på den mellerste, som först i världen lade
Vi framför sitt namn och kallade sig Vibjörn. De andra
blefvo icke afundsjuka; ty den tiden kunde man få en krona

i hvart härad. De nöjde sig med höga ämbeten hos sin bror, från hvilken de ej hade lust att skiljas; ty utan att baktala dem, så var han bland dem den älskeligaste. De fingo då sina tjänster och namn af Igelbjörn och Hugbjörn (vid. supr.). Sedan de begrafvit sin fader med anständig heder och på hans sten uthuggit hans favoriters bilder, lekte deras håg på något märkeligt krigståg.

2 kap.

**Huru grufveliga händelser tyckas vilja afbryta stora verk
i deras början.**

Före syndafloden var Mälaren en liten rännil, att man kunde komma öfver på små broar, hvar man behagade. Tåget anställdes åt Södermanland. På Grimsholm regerade då konung Grim, som hade en dotter, så skön, så skön, att ingenting var så skönt, om icke hon själf. Maken fanns icke i sju konungariken. Hon hette Grimma, hvaraf man sedan efter floden fått namn på små betsel att tämja alla kreatur. Henne ville Vibjörn äga till gemål; men det kunde ej ske utan svärd och handkraft. Vibjörn klippte sina hår efter en jämn träskål, tog på sig nya skinnkläder och ryckte upp med sin här. Hugbjörn tågade förut med de lätta troparna, och Igelbjörn kom efter med hela styrkan. En morgon, då marschen var begynt och allt folket redan ett par mil borta, saknade man kungen. Man kan tänka huru man blef bestört. Den ene red omkring i skogen hit och dit, den andre grät och ref sig i hufvudet, den tredje svor och satte sig ned att röka en pipa, man vet ej, om det var tobak eller annat; men allt var fåfängt. Det är liksom godt jag lämnar Vibjörn i ödemarken, ty ingen får honom igen. Jag torde också förvilla mig själf; ty följer jag krigshären, som likafullt framtågar under bägge prinsarnas anförande, men med dubbel ifver och förtviflan öfver sitt hufvuds förlust.

3 kap.

Om frustugor och hönshus.

Konung Grim stod högst uppe i en vind, där han hängt spickekorf att torkas, när han fick se Lovöiska arméen. Han lät slå på trumma, klämta i alla klockor och blåsa i lur, hvarigenom han fick tillsammans en ansenlig krigsmakt. Prinsessan satt i sin jungfrubur i höga loft och virkade röda guld, när detta larm begyntes. Där blef ett faseligt väsen bland hennes tärnor och kanariefåglar: alla hjärtan pickade, allas röster upphöjdes, den ena dånade, den andra stupade öfver spinnrocken, den tredje glömde både robe och tofflor. Hönshuset var där bredvid vägg om vägg; så byggde man den tiden. Där blef ock ett allmänt skrik; min penna är för svag att utföra all jämmer i den flyglen. Prinsessan, mer förstörd af sina fröknar än af fienden, flydde genom en lönngång under jorden helt allena till skogs. Men, ack, I skönheter, hvad ären I icke utställda att falla ur den ena faran i den andra? På ett stort berg låg en ofantelig jätte och solade sig; han sträckte ut handen och fångade den sköna, liksom Linnæus en insekt, dock utan att göra henne skada. Han tog henne med sig in i sin kula. Farväl, prinsessa, jag lämnar er i säkra händer och be-gifver mig till eder herr fader i hans betryck.

4 kap.

**Som är något faseligt, men kan beklageligen icke hjälpas;
dock tager det en god ända.**

Grim försvarade sina slottsportar ett helt dygn och sköt genom rundtornens gluggar som en tordön. Ändteligen krossades muren af små hälleberg på slungor, så att fienden kom in; men Grim fäktade lika manligen. Igelbjörn och Hugbjörn måste vika ur sina fördelar. Här vankades hiske-

liga hugg; armar och ben, öron och näsor flögo i luften, och Lovöenserna stodo på språnget att fly, när de fingo se sin konung komma ridandes i fullt språng med en ung skönhet på sadelknappen. De gjorde då alla ett glädjeskri och angrepo Grimmanerna så häftigt, att de togo själfva Grim till fånga, ärnade på honom skjuta till måls. Men Vibjörn ropade med förfärlig röst: — Soldat, släpp min svärfader! — Märkeliga ord, dem Cæsar sedan härmade på Farsaliska fältet! Strax stannade de af fruktan och kärlek. Vibjörn omfamnade Grim, detsamma gjorde hans vackra följeslagerska, och Grim aftorkade sina tårar, ty han hade gråtit i harmen, då man velat honom bakbinda. Han tog ett glas ratafia och sade: — Godtår, Vibjörn. Jag ger dig min dotter med tre stora byar och en guldkedja. — Freden besvors med händerna på en urna, den man hämtat från Lovön på en ättebacke. Men hvem är väl den skönheten, som kommit hit ridandes med kung Vibjörn?

5 kap.

Huru stora förslager ofta stiga upp som en morgonsol, men falla ned som en skinnpäls.

Prinsessan Grimma var i jättens faggor mer död än lefvandes. Han tröstade henne och gaf henne två villkor att välja till nästa morgon: antingen att förvaras i en flaska spiritus vini eller — slätt och rätt saltorkad med en fernissa öfver skinn och ben — att handteras fritt af alla. Ty förvaras måste hon, efter hon var ett så litet vackert kreatur, det han ville skicka till sin släkt som en rarhet. — Nog kunde du, sade han, få gå sådan som du är i ett litet glasskåp; men jag orkar numera ej med sådana lekdockor, efter jag är barnlös. Var nu glad och sof roligt. — Prinsessan grät och suckade hela den natten, som var den gudfruktigaste hon haft i hela sin lifstid. Om morgonen sade jätten: — Jag vill först gå ut efter ved och göra på eld, sen skall du få säja,

min lilla unge, huru du vill bli förvarad. — Jätten gick strax utanför kulan med sin yxa och högg ned några mastträd, dem han tog under armen; men i detsamma kom en pil flygande, som genomborrade det ena ögat. Strax medan han kände därpå med handen, kom en dylik genom det andra, så att han var alldeles blind. I argheten ville han springa dit skotten kommit ifrån, men ett berg tog emot fötterna, att han snafvade och afbröt det ena lårbenet; då skrek han jämmerligen. Den, som gjort denna tappra gärning, var Vibjörn själf, som i sin faders, den väldige jägarens, hof lärt sig så förträffeligen skjuta, att hans pil träffade ett hufvudhår genom en gullring på hundra steg. Han drog nu sitt svärd, som hette Drottningstråle, hvilket bet liksom på järn och sten som kött och kläde; det rände han in i jättens hjärta, som strax utbläste sin jordblandade själ, hvaraf ett par tallar kullrullade och slogo på taket af kulan, där prinsessan var instängd. Hon lopp ut i sin förskräckelse. Vibjörn var nöjd med sig själf, men visste ej ännu, att han räddat sin fästmö. Han vände sig om och såg den skönaste skapnad i sorg och bäfvan. Han kände igen prinsessan af hennes porträtt. — Älskeliga Grimma, sade han, huru hafven I råkat i denna faseliga jättens händer? — Det skedde i går, svarade hon, och i dag var jag ärnad till döden. — Men nu till lifvet, sade han, ty Vibjörn ärnar begära er till sin gemål. — Jag vet ej hvilken karl, sade hon, jag icke hellre ville äga än dö i denna bergskula. Huru skall jag då kunna neka er min hand, som ären min beskyddare och en så tapper konung? — Aftalet var då gjordt. Han satte henne på sadelknappen och red till slottet, som före detta är sagdt.

6 kap.

Alltför kort, men dess mindre ledsamt.

Konung Grim lagade strax till sin dotters bröllop, som firades dagen därefter med all möjelig prakt. Brudsängen

var så skön, att ritningen skickades till Noak och hans söner och hans söners hustrur, som sedan roade sig i arken att arbeta på sådana, efter kvällarna voro så långa och de glömt att taga med sig kortlekar. Bägge krigshärarna plågades med mjöd och porsöl, så att glädjen återskallade i alla kringliggande berg och skogar.

7 kap.

**Som är hjärteligen vackert, men icke synnerligen
väl ihopsatt.**

När bröllopsfägnaden vid bordet begynt litet slita sig ur de första ceremoniernas bojor, frågade Igelbjörn sin broder, hvart han tagit vägen, då han skilt sig från sin krigshär. — Jag red litet ensam i skogen, sade han, och fick se en hjort. Jag kastade spjutet efter honom, men träffade icke. Han lopp dock icke hastigt undan; jag följde efter. Öfver tio eller tolf gånger felade mitt spjut, som högeligen förtröt mig. Då var jag öfver tre mil ifrån mitt folk. Hjorten försvann och natten tillstundade. Utanför en bergskula stod en dvärg med mössan i handen, bugade sig djupt och frågade, om jag ville stiga in, att hälsa på min farfader, Madur. I harmen kastade jag spjutet efter honom; men han vek undan, lopp in i berget, och jag följde med. Strax blef berget tillslutet, och jag fann mig riktigt bergtagen. Jag kunde ej se. Jag drog ut mitt svärd, Drottningstråle, som gifver glans af sig i tjockaste mörker; det ledde mig genom många kringkrokar till en dörr. Den slog jag upp med knytnäfven och gick fram en lång gång, som var upplyst af matta och ängsliga lampor. Allrainnerst var en kammare, dit dörren stod på glänt; där gick jag in. Vid ett bord satt en mycket gammal gubbe, hvit som en dufva, hvars skägg låg ned på hans knän; han hade ett ljus för sig och ett manuskript. — Välkommen, sade han, min sonson Vibjörn, jag är din farfader, Madur, efter

hvilken en runa fått namn. Jag vet, att din fader är död, och att du är hans efterträdare; jag vet ock hvad du nu har för händer. Jag kan säga dig, att du får Grimma och blir med henne ganska lyckelig; men både du och hon och edra barn blifva inemot fyrtio år härefter borttryckta af en syndaflod, som skall dränka hela världen, undantagandes min frände Noak och hvad honom tillhör. Hans efterkommande skola då besitta jorden; men af ert hus blir ingenting mer bekant i framtiden än din faders runsten; du skall tillika med gemål och barn fåfängt söka rädda dig undan vattnet på Kvarnberget på Lovön; du slutar där dina dagar i fiskarnas element. — Hvad skall då sedan hända på Lovön? frågade jag min grand-pappa. — Många konungasläkter, sade han, skola där bo, som regera öfver Sverige. Först Ynglingaätten, som börjar med Oden och lyktar med Anund Jakob; sedan den Stenkilska intill Inge Halstanson; sedan den Sverkerska tillika med Erik den heliges intill Johan den fromme och Erik Läspe; sedan den Folkungska intill Håkan Magnusson, hvarpå följer en villervalla af utlänningar och inhemska, till dess Gustaf Vasa och hans sonson begynna och bibehålla en ny lyckelig tid, som fortsättes af de pfalziska Karlarna, vidtfrejdade konungar, af hvilka dock den siste dör barnlös, liksom hans efterträdare och svåger. Men om 4134 år härefter skall hvart och ett landets barn kunna säga, att Adolf Fredrik och Lovisa Ulrika äro af himmelen utsedda till välsignelse och sällhet för Svearike. Deras dygd och vett skola upplifva ett troget folk ur sin dvala, och deras stam skall blomstra med ära intill världens ända! Isynnerhet skall Lovön af dem blänka och Drottningholm blifva ett paradis af dess drottnings goda smak och dess samlingar af allt det, som kan fägna och upplysa förnuftiga kreatur. — Därmed lyktade gubben och föll i en vanmakt. — Jag skänker dig din frihet, sade han, och därmed föll han i aska. Berget öppnade sig af sig själf, och jag gick ut

till min häst, på hvilken jag fortsatte min resa, till dess jag råkade den pilten, som fångat min brud. Jag dricker nu hennes skål af allt hjärta. — Hela laget klappade ihop händerna, och äfven jag, ovärdige auktor, när jag detta skrifer; icke för Vibjörns och hans bruds skull, men i anseende till vårt dyra par på Drottningholm, att spådomen så väl inträffat, liksom han varit sagd i denna stund.

Lef, Adolf Fredrik, med Lovisa,
med dina barn och med ditt land
så säll och stor, att ödets hand,
som under med dig börjat visa,
ej nännas dig från oss rycka bort!
Hur länge kan du tronen pryda,
att den, som får din spira lyda,
ej alltid finner tiden kort?

8 kap.

Mycket stympadt och afbryter äfven hela verket.

Vibjörn och Grimma lefde lyckeligen tillsammans i trettiosex år, till dess floden öfversvämmade världen och borttog alla de dokumenter, som handlade om deras regering. Dessa här utgifna åtta kapitel om tiden för deras giftermål hafva i arken blifvit bärgade af de åtta personer, som där voro, så att man fått ett kapitel af hvardera, hvilka Magog utan tvifvel fört med sig hit till Sverige. Det skulle förtryta aukturen, om någon tviflade på deras trovärdighet, sedan han så ifrigt efterletat ålderdomsfynd på Lovön, att han fått en svart fläck i pannan öfver högra ögat.

* * * * *

BREFVÄXLING MELLAN
RAGVALD PIK
OCH
HERR SILFVERSPATSERKLINGA.

RAGVALD PIKS BREF.

Min vänlige hälsan med allt det som kärt och godt är, nu och tillförende.

Käre Junker. Eder kan jag icke underlate att tillskrifve, som jag hörer vare en af denne tidens nye frälsemän, tillkänne gifvendes, att jag med störste förundran förnummit af mine gamle almenacker och de som nu för tiden bruges, att jag legat i en dvala något mer än 200 år, hvilket är ett stort järkecken, som vår Heliga Moder bäst känne. När jag först uppvagnede, så sporde jag efter min svåger herr Nils Bese, som stod hos mig när jag somnede, och min svärmoder, fru Eline af Nynäs, men ingen förstod mig eller kunde fly mig besked därtill. Så är jag nu så af mig kommen, att hvarken någon kännes vid mig, eller jag vet något af det som folket nu bruger, hvarken kläder eller lifsupphälle eller de seder, som äre kurteyse till hofva, eller den stat och hushållning, som mine liger af riddere och andet folk här i rigene hafve. Jag hörer att alle, både riddere och svena, biskoper, kaniker, munkar, borgere och bönder,

skole 10 dagar efter trettondedagen samlas till en utskrefven herredag. Käre Junker, bedjandes eder tjänsteligen, att I ville mig sådant underrätte och late mig vette, om någon af de Piker ännu lefver och äger frälse, på det andre riddere måge kännas vid mig. Somlige sige, att i desse tider äre frälsemän, som ingen jord äge att ruste före, hvilket vore väl för mig, som nu sofvit bort mitt och min hustrus arf, så att jag kunde också slippe in i det ridderhuset, som någre ringe adelsmän här i orten så rundeligen omtale.

Jag ville ock gärna vete, hvad klädedräkt man bruger, eller om jag skall hafve armborst, järnkläder och laggillan häst till denne herredag, eller om vapnesyn sker samme gång. Så ville jag ock vara underrättad, hvad markegång det är uti Stockholm, och om han är dyrare, än då jag var där sist, så ock om jag får nyttje kong Albrekts klippingar i betalning, eller huru många penningar jag har nödigt att tage med mig, för jag vill slätt intet sätte mig i gäld. Item, käre Junker, tvifler jag icke, att I ärnen eder till denne herredag, därföre längter jag höre, hvad eder talan och göremål där blifver, så att jag kan rätte mig därefter. Så mycket har jag sport, att här i rigene regerer en god och mild konung, dess vare Gud lofved evinnerlig, amen! Men det öfrige vet jag intet af. Tillföre kunde jag väl skicke mig till hofva, då fru Sigrid svägerske skänkte mig en hög hofmanshatt och en guldstickad krage, och jag red spärr med unge herr Sten Sture på burspraket; men kanske sederne nu äre förändrede, hvilket käre Junker later mig förstå. Item, käre Junker, vill jag vete, om det andelige frälset är så mäktigt i landet, som det var, innan jag somnede, hvilket jag må klage för St. Erik konung och alle helgon, som vetta hvad orätt Vrete klosterbröder och biskop Hans gjorde mig, kännendes 3 mine gårdar under klostret och Linköpings domkyrke. Men jag förhoppes, att Gud stäcker deres välde. Allt dette bedes jag om, käre Junker, att I nu gifven mig

underrättelse om, efter I ären så väl kunnig i desse nye seder, hvaremot min tjänst och välvillighet tillbudendes. Skrifvit ved min lägerstad i Småland och Säfvedes härad, 11,000 jungfrurs dag, och, som folket säger, anno 1730.

Ragvald Pik.

HERR SILFVERSPATSERKLINGAS SVAR.

När man considererar den extraordinaira långa sömn, hvare Min Herre varit enveloperad, kan man intet etonneras, att hans bref ej äro skrifna efter nya moden. Jag gratulerar Min Herre till en så lyckelig reveil, kunnandes därjämte försäkra honom, att han finner en alldeles changerad, polerad och förbättrad värld. Hon tilltager så dageligen, att jag, som allenast fyra år frequenterat andra länder och gjort en commode revue öfver Paris, Flandern, London och några tyska akademier, vid min retour antingen fann mycken förändring eller var förändrad själf. Man observerar nu en hel annan delicatessa i expressioner, complimenter, kropps-affecter, klädemodeller, hofetiquetter, matregler och dieter, än då Min Herre i sådana affairer varit bekant. Man exprimerar sig i korta och divertissante termer, recolligerandes sådana ord, som andra språk fournera, hvilka äro douçare än vår odieuse och miserabla svenska. Complimenterne ske vid diverse occasioner och böra aldrig negligeras, om det intet vore mer än öfver en simple colique eller mariage, barnsäng, ankomst eller namnsdag, då det ej är så necessairt, att orden gå af hjärtat, allenast de i sig själfva äro coulante. Vid affekterne remarqueras en behagelig negligence, dock att rygg, hufvud och knän hållas raka, och ansiktets mouve-menter representera en stor del af penséerne. Min Herre måste preparera sig till att i en enda compliment och bugande kunna entretena 10 personer. Vid suspecte eller touchante sakers åhörande hausserar man gärna axlarna,

och sällan deciderar man någon rapporterad affaire, utan med ett vielleicht eller peut-être. Klädemodeller kan Min Herre commodast få se vid sin hitkomst, emedan jag har hemfört en hel habit, som nu är à la mode i Paris, allenast Min Herre har soin förut att skaffa sig en vacker perruque d'allonge, som skall ryka af ett continuerligt poudre.

Angående hofetiquetten har jag en parfaite connaissance, ty fast jag icke är af gammal famille, emedan min far allenast var inspektor öfver ett gods, så försummar jag dock aldrig någon appartementsdag, och fast man passerar mig med dansen, så kan jag dock jugera om den är conforme med reglerna. Jag frequenterar hofvet med nöje, oaktadt jag står trångt och pousseras med impatience på alla sidor, i förmodan att en gång kunna penetrera den contraire lyckan och snart få en importante charge. Om matreglerna kan jag intet annat avertera, än att man oundgängeligen hvar dag måste göra en exquis repas; ty för en galant homme är denna pointen intet raillerie. La bonne chère är det reellaste af vårt lefverne, hvaremellan ett godt glas vin, kaffe och the kontribuera till blodens vivacité. Man har ej så pressant att stiga bittida upp om mornarne, utan om man blir fullkomligen ajusterad till klockan 11, kan man sätta sig i éat att expectera måltiden klockan 1, och så vidare. Om Pike-familjen är än till, vet jag intet, men har konsulterat en genealogist, som säger den vara expirerad.

Så framt Min Herres dessein är att resa till riksdagen, behöfver han ej affligera sig däröfver, att han intet gods har, ty jag och flere med mig ignorera denna proprieteten af en riddersman; mitt sköldemärke och namn äro suffisante nog till att brillera. Icke heller göres nu reflexion på de gamle bagatellerne, som Min Herre relaterar i sitt bref; utan jag ämnar mig till riksdagen, att uppå vårt riddarhus blott entonnera vid förekommande affairer och frappera öronen med en eloquent röst.

Inga klippingar roulera, utan godt mynt; men alla de penningar, Min Herre possederar, råder jag honom att taga med sig, ty jag har proberat att låna penningar, men intet fått, hvaröfver jag intet utstår ringa chagrin. Jag vet intet, om det kommer däraf, att mine förre créancierers äro obetalte, men jag är ofta obligerad att vända mig till stratagèmer och ruser, förrän jag erhållit secours; ty en honnête homme kan intet lägga sig i obscuriteten för penninge-mangels skull. Om det öfriga, som Min Herre frågar om, hazarderar jag intet att utlåta mig, utan jag ber honom anse mig för en véritable politique, som bättre vet än att choquera en hel corps, som är så puissant och verserad i statsaffairer. I öfrigt förblifver

Min Herres

Serviteur très humble

Silfverspatserklinga.

När Ragvald Pik fått detta bref, har han intet mer gjort än lagt händerna i kors med stor häpenhet och fallit i sin förra sömn igen, hvarifrån han ej förr lärer vakna, än gamla och nya världen fått en ända.

* * * * *
* * *
*